«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 14 mart (Cümə günü) tarixli 136-cı nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Çaharşənbə, 11 cəmadiyəlaxir sənə 1337.
14 mart sənə 1919.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə,
2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə.
Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə,
2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir.

Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Nəcəfqulu Rzayev öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzün və kədərlə] öz qövm-əqrəba və dost-aşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5748

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Kərbəlayi Əlihüseyn Kərbəlayi Əbdürrəhim oğlu öz qardaşı Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5741

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Möhsün Səlimov öz sevgili dostu **Məşhədi Adil Kərbəlayi** Əbdürrəhim oğlunun Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5742

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Heybət Babayev öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlunun Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5749

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Eyyub bəy Məşhədibəyov öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5743

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Şıx Balayev öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlunun Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5754

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Mətləb Sadıqov öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5745

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Məhəmməd bəy Məşhədibəyov öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5746

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Məhəmmədağa Molla Ağakişi oğlu Abdullabəyov öz sevgili dostu Məşhədi **Adil Kərbəlayi Əbdürrəhim** oğlu Kürdəxanlı "millət xadimi"nin martın 12-sində vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə öz qövm-əqrəba və dostaşnalarına məlum edir.

Mərhumun cənazəsi cümə günü martın 14-ündə səhər saat 9-da Pervı Paralelni və Deviçinski küçələrin küncündə 42 nömrəli evdən Təzə məscidə aparılacaq.

5747

ÜMUM MÜSƏLMANLARA VƏ MÜSƏLMAN TƏŞKİLAT VƏ MÜƏSSİSƏLƏRİNƏ

Azərbaycan Məclisi-Məbusanı İdarəsinə təhriran [yazılı olaraq] müraciət etdikdə türkcə müraciət etməlari və əgər başqa dildə müraciət edərlərsə, istida və xahişlərin bisərəncam qalacağı elam edilir [bildirilir].

T-62

OPERETTA
AXŞAM TAMAŞASI

Azərbaycan Hökuməti Teatrosunda
Zülfüqar bəy və
Üzeyir bəy Hacıbəyli
Qardaşları Müdiriyyəti
tərəfindən cümə günü
cəmadiyəlaxır ayının 11-ində
(1919-ncu sənəsi martın 14-ündə)
Müdiriyyətin məşhur artistkaları
Süreyya xanım və Xanım Tanailidinin
şərəfinə (benefisinə) Üzeyir bəy Hacıbəylinin
yazmış olduğu məşhur
"Arşın mal alan"
Biletlər benefis qiymətinə indidən satılmaqdadır.
Tamaşa başlanacaqdır
axşam saat 8-in yarısında.

İXTAR
[XƏBƏRDARLIQ]

"Bakı və Ətrafının Zəhmətkeş Ziyalıları İttifaqı" bütün işsiz qalmış ziyalılardan rica edir ki, işbu mart ayının 15-dən başlayaraq idarəyə təşrif gətirib kəndilərini yazdırsınlar. İdarə səhər saat 11-dən 2-yə kimi açıq olacaqdır. İttifaqa üzv olmaq istəyənlər isə idarə mənzilində katib Camo bəy Cəbrayılzadəyə rücu [müraciət] edə bilərlər.

Ünvan: Vrangelski və Voznesenski sokakların guşəsində 3 nömrəli bina, qapısı Voznesenskidən.

5750

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Məşixətdən [Şeyxülislamlıq İdarəsindən]

İşbu 1919 sənəsinin mart 11-ndən etibarən Şamaxı şəhəri əhlindən (Bakıda iqamət edən [yaşayan]) Hacı Şeyx Həsən Axund Molla Sadıqzadə İdareyi-Məşixətdə üzvlük mənsəbinə nəsb və tayin edilmişdir.

Məşixət sədrləri: [Axund Ağa] Ağaəlizadə, [Mustafa] Əfəndizadə

HÜRRİYYƏT GÜNÜNÜN GÖSTƏRİŞİ

Azərbaycanın paytaxtı Rusiya inqilabi-kəbirinin böyük bayramını Bakının inqilablı, yəni küləkli bir günündə icra eylədi. Fəqət təbiətin inqilabına baxmayaraq, millətlərin həqqi-istiqlallarını elan etmiş olan böyük inqilab bayramını təbrik üçün Azərbaycan demokratiyası [xalqı] şənliyindən geri qalmadı.

Parlamanın müqabil al inqilab bayrağı ilə yanaşı duran üç rəngli dirəxşan [parlaq] yıldızlı milli Azərbaycan bayrağı və səma rəngli göy türk bayraqları ilə donadılmış [bəzənmiş] küçə, əksəriyyəti əmələdən [fəhlələrdən] ibarət minlərə baliğ [çatan] xalqla dolmuşdu.

Hürriyyət alqışlanır, Məclis alqışlanır, "Yaşasın Azərbaycan!" denilirdi.

Məbuslar, Parlaman rəisi və nazirlər xalqı təbrik edir, xalq kəndi mötəmədlərini [etimad etdiyi şəxsləri] alqışlayırdı. Parlaman binası bu gün başqa bir şükuh [təntənə], başqa bir cilvədə idi.

Hürriyyət bayrağı ilə istiqlal bayrağı, bu, əslində nuri-ürfan saçan binanın üzərində Bakı yelinin təsiri ilə püriztirab [iztirablı halda] çırpınır və sıcaq busələrlə yekdigəri ilə öpüşürdü.

Ötədə "İsmailiyyə"nin yanıq binası kəndisini təskinə gələn xalqa məlul bir nəzərlə baxır, fəqət kəndisini unutmayıb üzərinə iki hürriyyət və istiqlal bayrağını taxdıqları üçün millətə zəbani-hal ilə ərzi-şükran edirdi.

Parlamandan sonra müsəlman əmələləri "Raboçi klub" [Fəhlə klubu] binasında toplaşdılar. Bura da eyni təzahürat ilə və hürriyyətpərvəranə ilə keçdi. Parlamanı təbrik qətnaməsi qəbul olundu. Rayonlarda dəxi əhval bu surətlə keçmiş, türk demokratiyası kəndisinin istiqlalpərvər olduğunu rəna [gözəl] surətdə göstərmişdir.

Bu xüsusu bərtəfsil [ətraflı] qismi-məxsusumuzda [xüsusi hissəmizdə] oxuyacaqsınız. Biz yalnız bu göstərişlərin mənayi-əslisini qeyd etmək istəriz. Bu məna isə bizcə əvvəlcə də bəlli idi. Fəqət qoy münkirlər [inkar edənlər] də görsünlər, anlasınlar ki, Azərbaycan istiqlalı bəylər, xanlar və ağalar fikri deyil, türk demokratiyasının tələbi və amalıdır.

Var olsun türk demokratiyası!

M. Ə.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Bolşeviklərlə mübarizə

* Don ordusu Krasnovka ilə Pokrovski denilən yeri işğal etmişlərdir. Don hövzəsində iki zabit batalyonu Rotı mövqifini [stansiyasını] işğal etmişlərdir. Bu mövqif Baxmutun 12 ağaclığındadır və vuruşmada 8 yüz nəfər ölən vardır.

* Şimali Qafqaziyada Denikin qoşunları Kumarinə çatmışlardır.

* Bolşeviklər Səmərqənddə Cərcoda olduğu kimi qital [qırğın] başlayıb 300 adam öldürmüşlərdir. Cərcoda bolşevik qoşunları qayət biintizam bir haldadır. Bu yaxınlarda bir çox macarlılar Orenburqa əzimət etmişlərdir [yola düşmüşlər]. Oradan da öz vətənlərinə keçəcəkdirlər.

* Axırıncı xəbərlərə görə, bolşeviklər əleyhinə olan qoşunlar Daşkənd yanında olan Çernyayevo mövqifini işğal etmişlərdir. Böyləliklə Daşkənddə olan bolşeviklərlə Amudərya cəbhəsindəki və Səmərqənddəki bolşeviklərin əlaqəsi kəsilmişdir. Bu dəstə Əndican xəttinə də malik olduğundan bolşeviklər öz paravozları üçün daşkömür hasil etməkdən məhrum olmuşlar. Bir tərəfdən də neft olmadığından onların əhvalı daha da fənalaşır.

Almaniyada

* Veymardan verilən rəsmi xəbərlərə görə Berlin sosialist nümayəndələri ilə Kabinə arasında ixtilaf əmələ gəlmişdir. Axşam qatarı ilə əmələ nümayəndələri Berlinə varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Bunlar tətil etmiş əmələlərin tələblərini hökumətə bəyan edəcəklər.

* Berlində olan ümumi tətil halı hələ təbəddülatsızdır. Berlin əmələlərinin yalnız bir hissəsi, o da könülsüz tətilə qoşulmuşlardır. Elektrik idarələrinin xidmətçiləri bəyan etmişlər ki, ümumi tətil itmam [tamam] olduqdan sonra tətili tərk edəcəklərdir. Mərkəzi hökumət qərar qoymuşdur ki, tətili silah gücü ilə də olsa yatırtsın. Polkovnik Reynqartın könüllü ordusu və general fon Lütviz topxana ilə Berlinə varid olmuşlardır. Berlin küçələrində saldatlar görünür. Berlin komandanı əhaliyə müraciətlə tətilçilərə qarşı ciddi tədbirlər ittixaz edəcəyini [tədbirlər görəcəyini] bildirir.

* Mart ayının 6-sında bə'dəzzöhr [günortadan sonra] hökumət qoşunları müvəffəqiyyətlə irəliləmişlərdir. Könüllü orduların və qvardiyanın spartak və qarətçilərə qarşı hücumu müvəffəqiyyətlə davam edir. Polis idarəsi üsyan etmiş şəxslər tərəfindən mühasirə edilmişdir. İstila qoşunları şəhərə varid olub, hökumət əleyhinə olan şəxslərin silahını almışlardır. Qısa bir müharibədən sonra spartaklar çəkilməyə başlamışlardır.

* Duysburg şəhər qlavasına spartaklar ultimatum verərək tələb edirlər ki, əmələlərə silah paylanıb, məhbusları azad etsinlər.

Amerika qoşunları

Parisdən teleqraf ilə xəbər verilir ki, Avropadan Amerika əsgərlərini Amerikaya aparmaqdan ötrü Almaniya paraxodları hazır edilmişdir. Qərb cəbhəsində bulunan Amerika qoşunları da bu yaxınlarda Amerikaya övdət edəcəkdirlər [qayıdacaqlar].

Klemansonun yaralanması barəsində

Parisdən xəbər verilir ki, Fransanın burjuaznı mətbuatı Klemansoya suiqəsd hazırlamaqları ilə bolşevikləri təqsirləndirirlər.

* Rusiyanın sabiq siyasiyyunlarından [siyasətçilərindən] Avksentyev Kanada vasitəsilə Nyu-Yorka varid olmuşdur. Oradan Sülh Konfransına Parisə əzimət edəcəkdir [yola düşəcəkdir].

Fransada bahalıq

Fransız hökuməti bahalığa qarşı ciddi tədbirlər ittixaz edir və çalışır ki, ən yaxın bir müddətədək bahalıq 40 faizədək əskilsin. Şəhərin 15 yerində böyük dükanlar açılmışdır. Bunlar əhaliyə ucuz mal buraxırlar. Bu yaxınlarda bir çox bu cür dükanlar açılacaqdır.

* Reyn və Berlində idareyi-örfiyyeyi-əsgəriyyə [hərbi fövqəladə vəziyyət] elan edilmişdir. Yeni bir inqilab başlandığına dair məlumat alınmışdır. Yenə xəbər verilir ki, fon Lütviz Berlini spartaklara qarşı müdaifə edəcəkdir.

* Kopenhaqdan mart ayının 3-ündə göndərilən teleqraf xəbərlərinə nəzərən, Berlində bugünlərdə yeni bir iğtişaş başlanmışdır. Külli camaat polis nəfəratına hücum edərək polis idarələrini işğal etmişlərdir. İdareyi-əsgəriyyə elan və divani-hərb [hərbi məhkəmə] təşkil edildikdən sonra axşam saat 6-dan sonra küçələrdə görünənlər edam ediləcəklərdir.

* Bu gün Almaniya Milli Məclisi buraxılacaqdır. Hər halda bir dəxi Məclisin yığışmasına güman yoxdur.

SÜLH ƏTRAFINDA

Vilsonun Cəmiyyəti-Əqvam haqqında nitqi

Nyu-Yorkdan xəbər verirlər ki, səşənbə [çərşənbə axşamı] günü rəisicümhur [prezident] Vilson Metropoliten Opera Teatrosunda Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] haqqında nümayişkaranə bir nitq irad etmişdir [təntənəli bir nitq söyləmişdir]. Teatroda bir çox siyasi və maliyyə xadimləri, böyük ticarət nümayəndələri və ziyalılar isbati-vücud [iştirak] edirmişlər. Vilson teatro səhnəsinə çıxdıqda sürəkli alqışlarla təbrik edilmişdir. Vilson demişdir ki, Amerikanın öhdəmə atdığı vəzifəni, yəni dünyada möhkəm sülh bərpasını müvəffəqiyyətlə axıra yetirməyincə Yevropadan qayıtmayacağam. Vilson azad olmuş millətlərin azad bir surətdə yaşamalarını tələb edir. Yevropada olan dövlət xadimləri gün-gündən Cəmiyyəti-Əqvam amalına şərik olmaqdadırlar. Vilson nitqini qüvvətli və aydın bir səs və dərin bir etiqad, bəzən həyəcanla söyləmişdir. Vilsonun nitqi sameinə [dinləyicilərə] böyük təsir bağışlamışdır.

Vilsonun Yevropaya əziməti

Çaharşənbə [çərşənbə] günü səhər, Vilson arvadı ilə bərabər "Corc Vaşinqton" hərbi gəmisində Yevropaya azim olmuşdur.

Sülh Konfransında

* Konfransda sülh şərtnaməsinin bir çox maddələrini və düşmənin şəraitini [şərtlərini] müzakirə etmişlərdir. Bu barədə qətnamə sabah qəbul ediləcəkdir. Burası məlumdur ki, Bohemiya, Avstriya və Bavariyaya ərzaq yetirmək məsələsi müzakirə edilmişdir. Orada olan Amerika və ingilislərin rəsmi adamları bəyan etmişlər ki, yuxarıda zikr edilən yerlərdə ərzaq məsələsi qayət fəna bir haldadır. Birinci olaraq Bohemiyaya və Bavariyaya ərzaq göndərilməlidir. Bu da aclığın qabağını saxlamaq üçün deyil, bəlkə bu yerlərə ərzaq yetirməklə bolşevizmanın qabağını saxlamaq üçündür. Sabahkı iclasda Huverin də iştirak edəcəyi gözlənir. Mümaileyh [adı keçən şəxs] İtaliya təriqi [yolu] ilə oralara nə vasitə ilə ərzaq göndərilməsinin mümkün olduğunu söyləyəcəkdir.

* Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən verilən xəbərlərə nəzərən Sülh Konfransının bütün komissiyaları ciddi surətdə işləyirlər. Hətta zənn edirlər ki, sülh şərtnaməsinin layihəsi aprelin 1-ədək qurtaracaqdır. Bir neçə maddələr tamamilə qurtarmışdır. Lloyd Corcun ciddi iştirakı ilə, bu həftə, yəni Vilsonun vürudu [gəlişi] mart ayının 14-ədək məramnamə qurtaracaq və sonra Vilsonun mütaliəsinə veriləcəkdir. Nemeslərə təqdim ediləcək bəzi sənədlər isə martın axırınadək hazır olacaqdır. Rəsmi dairələr də bu əqidədədirlər ki, nemeslər müttəhid [birgə] konfrans iclasına buraxılmayacaqlardır. Ancaq bunlar konfrans komitələri ilə əlaqədar olacaqlardır.

Parisdə olan amerikalılar öz işlərinin müvəffəqiyyətlə irəliləməsindən məmnundurlar. Rəsmi xəbərlərə nəzərən, Amerika Konqresi və milləti ciddiyyən Cəmiyyəti-Əqvam məsələsinə tərəfdardırlar.

Eyfel qülləsindən çəkilən simsiz teleqraf

Rəisi-cümhur Vilson, Müttəfiq dövlətlərin Xariciyyə nazirləri və Baş vəkilləri [Baş nazirləri] və Yaponiya nümayəndələrinin iştirakı ilə vaqe olan iclasda qət edilmişdir [qərara alınmışdır], bütün cahana simsiz telqrafla məlumat verilsin ki:

Millətlər arasında möhkəm sülh paydar [bərqərar] etmək üçün hal-hazırda konfransda iştirak edən Müttəfiq hökumətlər, Avropanın və Şərqin müxtəlif yerlərindən silah gücü ilə torpağa malik olmaq istəyənlər barəsində yetişən xəbərlərdən müşkülata düçar olmuşlardır. Millətlərin qanuni və haqlı iddiaları ancaq Sülh Konfransının qət və qərarına vagüzar edilməlidir [tapşırılmalıdır]. Bu müttəhid hökumətlər özlərinə borc bilirlər məlum etsinlər ki, silah gücü ilə torpağa malik olmaq bu cür üsula iqdam edənlərin [təşəbbüs edənlərin] iddialarına, tələblərinə böyük əngəl yetirər. Onların bu kimi iqdamatı [təşəbbüsü], yəni silah gücü ilə torpağa malik olmaq istəyənlər[in] özlərinin iddialarının haqlı olduqlarında şübhəli olduqlarını andırır. Onlar silah gücü ilə məcburiyyətlə o cür yerlərə sahib olmaq istəyib milli və tarixi şəraiti silaha tərcih verirlər. Silah gücü ilə iş görmək istəyənlər özlərinin haqlı tələblərinə ləkə vurmuş olurlar. Bununla da özlərinin konfransa etimadları olmadığını bildirmiş olurlar. Bu kimi işlərin nəticəsi qayət fəna olacaqdır. Hərgah böylə iqdamatda bulunanlar ədalət axtarırlarsa, silah istemalından [istifadəsindən] vaz keçib mütləq öz iddialarını Sülh Konfransına təqdim etməlidirlər.

* Pekin Yaponiya Xariciyyə naziri Çin Hökumətinə məlum eyləmişdir ki, Parisdə olan sülh nümayəndələri öz vəziyyətlərini dəyişdirməlidirlər. Yaponiya istəyir ki, Çin ilə Yaponiya arasında olan gizli əhdnamənin Sülh Konfransında açılmasına Çin Hökuməti məsul olsun. Çin nümayəndələri konfrans açılmadan əvvəl hər bir məsələdə Yaponiya nümayəndələri ilə bərabər işləməlidirlər. Yaponiya bunu da qeyd eyləmişdir ki, hərgah, Çin Hökuməti tərəfindən bu xüsusda lazım gələn müavinət [köməklik] edilməzsə, Yaponiya maliyyə cəhətindən Çin məmləkətini sıxışdıracaqdır. İndi Çin Hökuməti Yaponiyanın dostluğunu, yaxud əksini qəbula muxtardır [azaddır, ixtiyar sahibidir]. Çin dairələrində bəziləri rəisicümhuru Yaponiyaya qarşı güzəşt etməməyə vadar etmək istəyirlər. Yaponiyanın bu hərəkətləri Çin əhalisinin heyrətini mövcib olmuşdur [heyrətinə səbəb olmuşdur].

* Nyu-York Tokiodan çəkilən teleqrama nəzərən, Yaponiya Hökuməti Parisdəki sülh nümayəndələrinə düsturüləməl [təlimatnamə] göndərərək təklif edir ki, Çin ilə Yaponiya arasında olan əhdnaməni xüsusi surətdə Müttəfiq dövlətlərə bildirsinlər.

* "A. P." qəzetəsinin Vaşinqton müxbiri yazır ki, rəsmi diplomasi məlumata nəzərən Çin ilə Yaponiya arasında olan gizli əhdnamələri Çin nümayəndələri açsalar, Yaponiya Çinə elanihərb edəcəkdir. Müxbir zənn edir ki, Yaponiyanın bu hərəkəti sair Müttəfiq dövlətlər arasında xətrəyə [təhlükəyə] səbəb ola biləcəkdir. Çin Amerikanın, yaxud İngiltərənin müavinətini axtarır. Çin nümayəndələri Parisdə bəyan etmişlər ki, Yaponiyadan dəmiryol ilə gələrkən Çin ilə Yaponiya arasında bağlanmış əhdnamələrin surəti baqajdan oğurlanmışdır. Ona görə, nümayəndələr bu əhdnamələri elan etməyə imkan tapmamışlardır.

QƏZETƏLƏRDƏN

Vladiqafqazda

Hal-hazırda Vladiqafqazda sakitlikdir. General Lyaxov "Paris" mehmanxanasında mənzil tutmuşdur. Vladiqafqazda qalan neçə min bolşevik əsgərləri hərbi əsir hesab edilirlər. Bunları məcburi surətdə işlədirlər. Vladiqafqaza ərzaq şeyləri gətirilməkdədir. Bununla belə, şəhərdə bahalıqdır. Qarğıdalı unundan bişən çörəyin girvənkəsi 5 manatdır. Yumurtanın 10 dənəsi 40 manata satılmaqdadır. "Terski kazak" adında nimrəsmi [yarırəsmi] qəzetə nəşr edilir. Bu qəzetədə əmrlər və rəsmi xəbərlər dərc edilməkdədir.

Zaqafqaziya darülfünunu

"Z. S." qəzetəsi xəbər verir ki, Azərbaycan Hökuməti Tiflisdə olan Zaqafqaziya Darülfünunnunun [Universitetinin] Bakıya köçürülməsi üçün darülfünun müdirinə rəsmi surətdə teleqraf göndərmişdir. Azərbyacan Hökuməti darülfünun məsarifi üçün ildə 5 milyon rublə və kitabxanadan ötrü 300 min rublə verməyi vəd etmişdir. Ermənistan Hökuməti də darülfünunun İrəvana köçürülməsi təklifində bulunmuşdur. Darülfünunun hara köçürüləcəyi hələ həll edilməmişdir.

İngiltərə heyəti

Üç nəfərdən ibarət İngiltərə heyəti məhəllində [yerində] işlərdən xəbərdar olmaqdan ötrü Trabzona əzimət etmişdir [getmişdir].

Dəmiryol Komitəsi

Dəmiryol münasibatını [rabitəsini] düzgün bir hala salmaqdan ötrü İngiltərə komandanlığı Zaqafqaziya cümhuriyyətlərinə müraciət edib Dəmiryol Komitəsi təşkil edilməsi təklifində bulunmuşdur. Komissiya başında İngiltərə nümayəndəsi durub, hər cümhuriyyətdən komissiyaya iki nəfər nümayəndə daxil olacaqdır. İngiltərə komandanlığının bu təklifinin axırıncı maddəsində deyilir ki, komissiya sədri üzvlərin rəyi ilə şərik olmadığı halda məsələləri o bildiyi kimi həll edəcəkdir.

Türkiyədə

Ənvər paşanın əmisi Xəlil paşanın qaçması haqqında İstanbulda şaye olan [yayılan] xəbər münasibətilə "Tərcümani-həqiqət" qəzetəsi yazır ki, neçə vaxtdır ki, Xəlil paşa heç də görülməyir. Ancaq məlumdur ki, Xəlil paşa 10 gün əqdəm [qabaq] evdən çıxıb daha geri qayıtmamışdır.

İstanbulda Azərbaycan teatrosu

İstanbulda "Azərbaycan Türk Dram və Operetta Cəmiyyəti" təşkil edilmişdir. Bu cəmiyyət, türk-Azərbaycan əsərlərini mövqeyi-tamaşaya qoymaqdadır. Bugünlərdə "Məşhədi İbad" operettası oynanıb, "Arşın Mal Alan" operettası da mövqeyi-tamaşaya qoyulmaq üçün hazırlanmaqdadır.

TƏTİL GÜNKÜ MÜHÜM XƏBƏRLƏR

Berlin İsveçrə qəzetələrinin məlumatına görə, Yaponiya paytaxtı olan Tokioda hökumətə qarşı dəhşətli nümayiş olmuş, bu nümayişdə əmələlər [fəhlələr] və məktəb şagirdləri iştirak edərək, "Qəhr olsun padşahlıq" deyə qışqırırlarmış.

Bazel Babret şəhəri spartaklar tərəfindən işğal edilmişdir.

Berlin Berlində müntəşir [nəşr olunan] "Zatefand" qəzetəsi xəbər verir ki, Yassıda 60 min nəfər yeni əsgərliyə alınmış şəxslər əsgərlik vəzifəsindən imtina etmişlərdir.

Luqano İtaliyada əmələ [fəhlə] hərəkatı gündən-günə artır. Hökumət silah, top və pulemyot gücü ilə əmələ hərəkatını yatırtmaq istəyir.

Kiyev Serbiyada inqilab başlanır. Slaviyanın bir çox şəhər və qəsəbələrində mitinqlər qurulduğunu məlumat verirlər. Serbiya və Slaviyanın bir çox yerlərində əmələ şurası təşkil edilmişdir.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Məsai Nəzarətində [Əmək Nazirliyində]

Bir çox əşxas [şəxslər] İngiltərə komandanlığı cənbindəki [nəzdindəki] Məsai komissarına ərzihal verirlər ki, komissar həman ərzihalı sonra Məsai Nəzarətinə göndərirdi. Məsai Nəzarəti, İngiltərə komandanlığına müraciətən rica etmişdir ki, bundan sonra ərzihallar bilavasitə Məsai Nəzarətinin dəftərxanasına verilməlidir.

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətində

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Bakı xəzinəsinə müraciətən məlum etmişdir ki, müsəlman ətfalına [uşaqlarına] məxsus darüleytamlar [yetimxanalar] üçün Müsəlman Ünas [Qadın] Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi rəisəsi [Liza] Muxtarov[a] xanıma 50 min rublə buraxılsın.

MƏKTƏBLƏRİMİZ

Milli vicdan, milli məktəblərlə doğar. Milli məktəbləri, milli müəllimləri olmayan bir millət müəyyən bir sima və məfkurəsi olmayan bir çocuğa bənzər ki, kəndi xeyir və şərini düşünəmməz, dost və düşmənini fərq edəmməz. İştə çocuqlara kəndini tanıdan, milli ruhlarını, hisslərini yüksəldən, onların dağ çeşmələri qədər saf və təmiz ürəklərində böyük milli bir məfkurə doğuran, gələcəkdə sevgili vətən və milləti üçün ən dəyərli və qiymətli övlad yetişdirən və sarsılmaz bir qüvvət hazırlayan milli məktəblərdir. İştə, milli məktəblər millətin nur və səadət çırağıdır.

Əvət, iqrar [etiraf] etməliyiz ki, şimdiyədək milli məktəblərimiz olmadığından, milliyyət naminə heç bir şeyimiz yox idi. Müstəbid çar hökuməti milli məktəblərin nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu düşündüyündən, nerədə bu mübarək ocağın az-çox şölələnib yandığını görsəydi, dərhal o üçbarmaqlı xain bilək uzanar, fövrən [dərhal] o milli, müqəddəs ocaq söndürülürdü.

Millət və mədəniyyət uğrunda çalışmaq, çabalamaq bir xəyanət, çalışmamaq isə sədaqət sayılırdı.

Yaradana həmdlər olsun ki, o jandarma hökuməti yerinə milli Azərbaycan Hökuməti təşəkkül edib vətən və millətimizi idarə üçün ayrı-ayrı Nəzarətlər intixab olundu [seçildi]. Hər kəs vəzifəsi başına keçdi. Yaradandan həpsinə min-min tövfiq [kömək] diləərəm.

Şimdi altı aydır məktəblərimiz millləşmiş olduğundan, elmlər və fənlər tamamilə türk ana lisanında tədris olunur. Bu isə şayani-təqdir və pərəstişdir. Şübhəsiz məktəblərimiz və məktəblilər birər qəlib, müəllim isə sinfin ruhudur. Çalışqan və vicdanlı bir müəllim, sinfində nə kimi xariqələr yapa biləcəyi aşikardır.

Mən bir müəllim olduğum üçün ancaq məktəblərimiz haqqında bəhs etmək istəyirəm. Şimdiki məktəblərimizə və məmləkətimizin nə miqdar məktəbə ehtiyacı olduğuna nəzərən, kafi miqdarda müəllimlərimiz olmadığı kimi, mövcud bulunan müəllimlər içərisində dəxi əksəriyyətlə iki dürlü nöqsanlıq mövcuddur:

Birincisi, əslən müəllim olaraq rus darülmüəllimlərində [gimnaziyalarında] yetişmiş olan müəllimlərimizdir ki, bunlar əksəriyyət etibarı ilə türk ədəbiyyatına və fənni istilahlarına [elmi terminlərinə] vaqif deyildirlər.

İkincisi, xaricdə oxumuş və bilaxirə [sonra] məmləkətə süluk etmiş zəvatdır [gəlmiş şəxslərdir] ki, bunlar da üsuli-tədrisə əksəriyyətlə vaqif deyildirlər.

Üçüncü sinif – məktəblərimizin hər iki dürlü ehtiyacını rəf edə [qarşılaya] biləcək hazır müəllimlərimiz pək azdır.

Bunlardan maəda [başqa], məktəblərimizdə ən böyük ehtiyac kitabsızlıqdır ki, bu ehtiyac və nöqsan ən müqtədir və dahi müəllimlərimizi belə müvəffəqiyyətlərində aciz buraxmaqdadır. Bu xüsusatın təmini üçün ciddi təşəbbüs lazımdır:

Birinci, ümum məktəblərimizin ehtiyacını və müəllimlərimizin kamilən nöqsanını bilmək üçün bir dəfə ümumi müəllimlər konqresi tərtib edilməlidir.

İkinci, hər bir yerdə hazır müəllimlər arxadaşlarının nöqsanını ikmal [tamamlamaq] üçün məhəlli kurslar açılmalıdır.

Üçüncü, hər bir sinfə və hər bir fənnə məxsus mükəmməl kitablar tərtib etmək üçün ya müsabiqə açılmalı və yaxud müntəxəb [seçilmiş] müəllimlərdən müəyyən komisyonlar doğrulmalıdır ki, tezliklə məzkur [deyilən] kitabları təlif ya təbdil edərək [yazaraq yaxud dilimizə uyğunlaşdıraraq] vaxtında yetişdirilsin.

Bir əsgər qovğa meydanında ancaq əlindəki silahla müvəffəq ola bilər. Bir müəllim də bir əsgərdir. Silahı isə kitablarıdır. Kitabsız tədris edən bir müəllim, silahsız qovğa edən bir əsgərə bənzər. Silahsız bir əsgər qovğa meydanında nə qədər müvəffəq ola bilərsə, kitabsız bir müəllim də sinfində bir o qədər müvəffəqiyyət əldə edə bilər. Milli siniflərdə kitabsızlıq üzündən zavallı müəllim və mütəəllimlərimiz [şagirdlərimiz] nə qədər ağır zəhmət və məşəqqətlərə qatlanaraq, bir böhraniəzim [böyük böhran] içində yuvarlanırlar.

Bu nöqsanların ikmalı ilə bərabər, müəllimlərin maddi ehtiyacını da unutmamalıdır.

Şübhəsiz, bir millətin bir arzusu, istəyi, məfkurəsi olduğu kimi, hər fərdin də xüsusi arzu və istəyi ola bilər. Hər fərd də birinci kəndini və ailəsini düşünməyə haqlıdır. Kəndinin və ailəsinin həyatını təmin edəmməyən şəxs hər bir şeyi düşünəmməz və nə qədər mütəəssib [təəssübkeş] və "idealist" olarsa, heç bir işdə səmimi çalışammaz. Zira ki, insan hava ilə deyil, qida ilə yaşar.

Bir insan kəndini və ailəsini gözəlcə bəsləyə bildiyi təqdirdə, havassı cəm [lazımi xüsusiyyətləri özündə toplaya] və kəndi vəzifəsini layiqincə icraya müstəid [qabil, qadir] ola bilər.

Məktəblərimizin tərəqqisi və təalisi [ucalması] naminə bu iki böyük ehtiyacın rəf'ini [aradan qaldırılmasını] arzu ediriz. Bu iki ehtiyac rəf olmayınca nə millət, nə hökumətimiz müəllimlərimizdən müvəffəqiyyət bəkləyə biləcək və nə də müəllimlərimiz kəndilərini məsul tutacaq.

Talıbzadə Abdulla Şaiq

LƏNKƏRAN TİLSİMİ

Hökuməti-müstəbidə [istibdad hökuməti] uçdu, canişini də Qafqazdan təşrif apardı. Lakin ölkəmizdə o qədər əsərlər, o qədər yadigarlar buraxmışdır ki, qafqazlılar yüz illərcə onu fəramuş edə [unuda] bilməyəcəkdir. Bu yadigarların ən çoxu Azərbaycana qismət olmuşdur. Əzancümlə [o cümlədən], köhnə hökumət əli ilə Muğan çölündə yerləşmiş rus mühacirləri bizim üçün böyük bir duzaqdır [tələdir]. Rus hökuməti bunları buraya köçürdükdə öylə anlayırdı ki, guya mədəni (!) mühacirlər buraya köçüb də avam qalmış müsəlmanların tərəqqi və mədəniyyətinə böyük bir vasitə olacaqlar.

Bundan əlavə, sərhəd boyu yerləşmiş rus kəndləri "səddi-İskəndəri" kəsilərək Şahsevən kimi İran qaçqınlarının Qafqaz qitəsinə yapdıqları təcavüzlərinə mane olarlar. Hökumətin rəsmi bəyanatı bu idi. Lakin batinən [əsl] məqsədi ayrı idi. O da bundan ibarət idi ki, Rusiyanın mərkəz quberniyalarında dəhat əhli [kəndlilər] darısqallıq və sıxıntı çəkirdi. Torpaq cəhətindən qiyam və iğtişaş gözətlənirdi. Bəlanın dəfi üçün bunların pozğun bir hissəsini uzaq yerlərə köçürmək lazım gəlirdi. Bunları müsəlman kimi qeyri millətlərin arasında yerləşdirirdilər ki, mürurі-zamanla [vaxt keçdikcə] onlar da ruslaşsınlar. İştə rus hökumətinin bu tədbiri ilə bir əldə iki qarpız tutulurdu: Həm iğtişaşçılardan hökumət yaxasını qurtarır, həm də qeyri-rusları ruslaşdırırdı. Lakin ruslaşdırmaq məsələsində hökumətin oxu daşa dəydi. Muğan əhlindən bir nəfər də olsun ruslaşmadı. Bunun müqabilində muğanlıların yerləri qəsb olunduğu üçün mühacirlərin də hökumət nəvazişi sayəsində keyfəmayəşa ilə [kefləri istədiyi kimi] yaşadıqları cəhətə, iki millətin arasında bir ədavət əmələ gəlmişdi.

Rus qubernatorları dövründə mühacirlərin Muğan əhli ilə rəftarı çox müstəbidanə və zalimanə olduğundan, təbiidir ki, əhalinin bir gün intiqamına məruz qalacaqlardı. Bunu duymuş mühacirlər inqilab günləri ciddi tədarüklər gördülər. Cəbhədən qayıtmış mühacir saldatları özləri ilə bərabər çox tüfəng və patron gətirib qonşu müsəlman kəndlərini təhdid altına aldılar. Bəzi narəva hərəkətlərlə öz rəislərini də rəncidəxatir etdilər. Silahsız müsəlman kəndləri buna müqabil durdularsa da pozuldular. Çünki müsəlman kəndlərinin arasında ittihad və ittifaq yox idi. Bir çox müsəlman kəndləri dağıldı. Mart hadisatından sonra bolşeviklərlə bərabər buraya bir çox daşnaklar da gəldilər. Bundan sonra Avetisovun dəstəsi başsız müsəlman kəndlərinin axırına çıxır. Olmazın zülmləri, şərarəti [pisliyi] yapdılar. Yollar kəsildi, əhali şikayət etməyə bir yer tapmadı. Türklər Bakıya gəldikləri halda, Muğan ətrafının bolşeviklərlə əlaqəsi kəsildi. Buradakı sərsərilər "Muğan Hökuməti" adı ilə bir fitnə dağarcığı

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 14 mart (Cümə günü) tarixli 136-cı nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

düzəldib daha şiddətlə müsəlmanları soymağa cürətləndilər. İş bu qərar ilə davam edərkən ingilis komandası Bakıya gəlir. Bu halda Muğan və Lənkəran nümayəndəsi Bakıya gələrək Azərbaycan Hökumətinə və general Tomsona şikayətlər verirlər. Muğandakı sərsərilərin qovulmasını istida [xahiş] edirlər. Bakı Rus Milli Komitəsinin işarəsi ilə Muğanda kəndlilər ictiması [yığıncağı] tərtib olunur. Guya bəzi müsəlmanların iştirakı ilə ictima Azərbaycanın təbəiyyətini [vətəndaşlığını] rədd və Rusiyaya mülhəq olma [qoşulma] məsələlərini qərara alır. Bakıda tərtib edilmiş Dabravol [Könüllü] dəstələri ilə Muğan mühacirlərinin aralarında gizli bir rabitə davam edir. Biçeraxov, Prjevalski və bunların dəstələri Bakıdan tərd olundu [qovuldu]. Amma Muğan, yaxud Lənkəran hökuməti yenə əvvəlki kimi müsəlmanların başına olmazın bəla və müsibəti gətirir.

Lənkəran hökuməti indi təzə bir hiylə ixtira etmişdir. Müsəlman quldur və qaçaqlarını xüsusi imtiyazat ilə öz tərəfinə cəlb edib, bunların vasitəsilə müsəlman kəndlərini oda tutur. Bir tərəfdən bizi Andranik kimi erməni quldurları dağıdır. Andranik ermənidir, bizə hər nə eyləsə erməni millətinin mənfəəti, mülahizəsi ilə edir. Bəs, namərd müsəlman quldurları nədir ki, düşmənlərə qoşulub müsəlmanlar kəndlərini ataşə tutur?

Bəli, Şevkunovlar bir daqiqə fürsəti fövtə verməyib müsəlman quldurları əli ilə dağ ətrafındakı müsəlman kəndlərinin əsliharini [silahlarını] əllərindən alırlar, zorən özlərinə müti edirlər. İş böylə davam edərsə mürur-izamanla [vaxt ötdükcə] dağ kəndlərinin hamısını itaətə gətirərlər. Amma öylə zənn olunmasın ki, zorla müsəlmanları itaətə gətirmək mümkün olar! Bu çox çətin bir məsələdir. Bəlkə heç mümkün də deyil. Mülahizə ediniz ki, Şevkunov top və tüfənglə dağ kəndlərinin üstünə hücum edirsə, Musavat qeyrəti və namuskarı Şahverən cənabları buna müqabilə edərək düşməni böyük təlefatdan sonra qaçırmışdır.

Rəvayətə görə, Şevkunov təzə qüvvələr hazırlayaraq böyük bir hücumun tədarükünə çalışır. Söz yoxdur ki, dağ kəndliləri bu dəfə də mərdanə və dilirana [igidliklə] müqabilə edəcəklər. Bəlkə qırılacaqlar, amma zalımlara və qasiblərə [qəsbkarlara] müti olmayacaqlar.

Şevkunovlar Denikinin yolunu gözləyərək müsəlmanları tərk-silaha məcbur edir, itaətə gəlməyənləri ataşə tutur. Biçarə lənkəranlılar kərratla [dəfələrlə] şikayətə gəlmişlər. Ərz və istida [xahiş] etmişlər, imdad istəmişlər. Lakin hələ bunların imdad fikrinə qalan yoxdur.

Lazım olan yerlərə müraciətən deyirik ki, əhalinin imdadına çatın, zalımların çəngalından [caynağından] bunları qurtarın. Bir dəfə ciddi işə girərək məsələnin həllini öyrənmiş. Hərgah, ingilis komandasından asılıdırsa, general Tomsondan tələb ediniz ki, işə müdaxilə etsin, şəraitçiləri ordan kənara qovsun. Yox, hərgah, iş Azərbaycan Hökuməti əlindədirsə, nə əcəb indiyə qədər buna bir tədbir etməmişdir? Zahirən iş nəzərə balaca gəlirsə, batinən çox böyükdür. Lakin lazımdır ki, birdəfəlik bu Lənkəran tilsimi sındırılsın, qurtarsın!

F. A.

DAĞISTAN ƏHVALI

Şatilovun məktubu

Könüllü ordu generallarından general Şatilov Dağıstan Hökuməti rəisinə böylə bir məktub göndərmişdir:

Alicənab Pşemaxo!

Tersk-Dağıstan oblastı əsgərlərinin komandanı və baş komandan general Lyaxovdan bu yaxın günlərdə çeçən əhalisi arasında idareyi-məhəlliyyə (samoupravleniya) tətbiq edilməsini elan etmək düstürüləmələrini [təlimatını] almışam. İdareyi-məhəlliyyə haqqında təqdim etdiyim elanımda bəyanat verirəm. Sizin tərəfinizdən təyin edilən qubernator Cəfərovun Qroznıya varid olmasını [gəlməsini] general Lyaxova xəbər verdikdə general Lyaxov idareyi-məhəlliyyə haqqında ona binagüzarlıq [sərəncam] verməkdən ötrü Proxladnıya, öz yanına çağırmışdır.

Özümü borclu bilirəm, xəbər verim ki, Şimali Qafqaziya əhalisi öz razılıqları ilə Könüllü ordu komandanlığına tabe olub, hal-hazırda general Lyaxovun göstərdiyi idareyi-məhəlliyyə üsulunu tətbiq etməkdədirlər. Ancaq iğfal edilmiş [aldadılmış] üç inquş kəndi bizim əleyhimizə çıxıb məəttəəssüf [təəssüf ki], mütəzərrir olmuşlardır [zərər çəkmişlər]. Ancaq tezliklə onlar öz səhvlərini başa düşüb müharibənin axır günlərində bolşeviklər əleyhinə olaraq Könüllü ordu səflərinə daxil olmuşlardır. İnanıram ki, çeçən əhalisi də Şimali Qafqaziyanın başqa millətləri kimi hərəkət edib idareyi-məhəlliyyə üsulunu öz razılığı ilə qəbul edəcəklər. Bu surətdə bərabər, müəzzəm [böyük] və vahid Rusiyanı bərpa etmək işində Könüllü ordu ilə əlbir olacaqdır.

Bununla bərabər, lazım bilirəm öz şəxsi rəyimi də söyləyim ki, Dağıstan millətlərinin hər biri baş komandanın ümumi ali idarəsi altında idareyi-məhəlliyyə ilə idarə olunduqları halda, Dağıstan Hökumətinin vəziyyəti adi halından çıxacaqdır. Dağıstan millətlərinin və ümumi iş xeyrindən ötrü yaxşı olardı ki, iki hökumətliliyi rəf edib [aradan qaldırıb] təzə idareyi-məhəlliyyə tətbiqi ilə Dağıstan Hökumətinə ehtiyac qalmadığına görə, hökumətin iş başından çəkilməsi haqqında özünüz bir əmrnamə nəşr edəsiniz. Nəşr etdiyim elanda qəsdən Şimali Qafqaziya millətlərinin qəbul etdiyi Dağıstan Hökumətinin Könüllü ordu tərəfindən qəbul və təsdiq edilməməsini qeyd etməmişəm. Çünki bu məsələnin yuxarıda göstərilən qərar üzrə hökumət tərəfindən həll edilməsini arzu edirəm. Mən ümumi olaraq Dağıstan nümayəndələrinin dediyinə görə, Rusiyanın bərpa edilməsini arzu edən Dağıstan Hökuməti millətləri Dağıstan millətləri nəzdində öz vəzifəsini ifa etməkdən ötrü bu yolda iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunar.

Səmimi ehtiramımı qəbul etməyiniz xahiş edirəm. Kamali-ehtiram ilə Çervlyonnı, Qroznı və Sernovodsk rayonunda olan Qafqaziya Könüllü ordusu baş naçalniki general-mayor:

Şatilov

HÜRRİYYƏT BAYRAMI

Srağagün şəhərdə Rusiya inqilabının ikinci səneyi-dövriyyəsi [ildönümü] münasibətilə hürriyyət mərasimi-eydi [hürriyyət bayramı mərasimi] təntənəli bir surətdə icra edildi. Əvvəlcə bunu qeyd etməliyik ki, həmin "Hürriyyət bayramı" keçən illərə nisbət[ən] artıq dərəcə şükuhlu və həşəmətli [təntənəli və əzəmətli] bir surətdə icra edildi. Siyasi firqələr və qeyri təşkilatlar bayramın bu dərəcə hüsn-rəğbətlə qarşılanıb kamali-ehtiram və əzəmətlə bayramın fikrini gözləməyirdilər. Şəhərin və mədən dairəsinin bütün bilafərqi sinif və məzhəb [sinif və məzhəb fərqi olmadan] əhalisi həmin günü tətil edərək bayrama iştirak edirdi. Bu ilki hürriyyət bayramı ələlxüsus türk-müsəlmanlar son dərəcə icrayi-təsir edirdi, bu gün onlar bilafərqi-silk, sinif və firqə bayram mərasiminə iştirak etdi.

Həmin bayramın bu dərəcə ehtiramla qarşılanmasına birinci səbəb türk-Azərbaycan əmələlərinin [fəhlələrinin] iştiraki və onların bir xüsusi-fövqəladə ilə [fövqəladə bir halda] şəhər küçələrində cövlan edərək uca sədaları və alqışları ilə "Yaşasın Azərbaycan Cümhuriyyəti" deyə bu gün Bakı və mədən dairəsi əmələləri kəndlərini müstəqil və azad bir məmləkətdə hiss etdiklərini və "Hürriyyət bayramı"nı həman gündə böylə bir dəbdəbə ilə saxlamalarına son dərəcə sevindiklərini izhar edirdilər.

Məclisi-Məbusan binası üzərində Azərbaycan milli bayrağı ilə bərabər qırmızı inqilab bayrağı yellənirdilər. Binanın içərisi böyük xalılar və ağaclarla bəzənmiş idi.

Saat 10 radələrində dükan-bazar bağlanıb camaat Məclisi-Məbusana tərəf gəlməyə başlayır. Bir qədərdən sonra binanın bütün otaqları və zalları camaatla dolur. Burada Məclisi-Məbusanın bayram münasibətilə dəvət edilmiş təntənəli iclası açılıb, sədr cənabları hürriyyətin və inqilabın iki il ərzində keçirmiş olduğu böhranlara və bir çox təbəddülata [dəyişikliyə] uğrayaraq bu günki şəraitə gəlib çıxmasından bəhs edərək məbusları bu gün ilə təbrik etdi.

Ətraf mədənlərin müsəlman əmələləri, məktəblərin bütün müəllimləri [şagirdləri] dəstələrlə Məclisi-Məbusana gəlib oradan Təzəpir məscidinə getdilər. Dəstələri "İttihad" mədrəsəsinin musiqi dəstəsi müşayiət edir və müəllimlər nəğmələr oxuyurdular. Dəstələrin qabağında milli və qırmızı bayraqlar yellənir, hər kəsdə bir ruh, hər kəsin üzü gülür və simalarda bir sevinc müşahidə olunur. "Müsavat" firqəsi tərəfindən buraxılmış olan "İstiqlal" və "Naş put" qəzetələrinin fövqəladə nömrələri məccanən [pulsuz] olaraq camaata paylanır və hər kəsin əlində oxunurdu.

Dəstələr şəhərin küçələrini lazımi dərəcə nizam və asayiş üzrə gəzərək Təzəpir məscidi həyətinə yığıldılar. Burada bir qədər dayandıqdan sonra qabaqda müəllimlər, onların dalınca əmələlər və qeyri siniflərdən mütəşəkkil dəstələr musiqi və zurna çalınıb nəğmələr oxunduğu halda Aziatski küçədən Vorontsovskiyə, oradan Nikolayevskiyə, oradan Məclisi-Məbusan qarşısında səfbəstəyi-ehtiram olub [ehtiramla cərgəyə düzülüb] durdular. Bir qədərdən sonra Nikolayevski küçəsi başdan-başa camaatla məmlu oldu [doldu]. Minlərlə camaat nəzərini Məclisin binasına cəlb edərək durmuş, kimi isə gözləyir, kəndi təəssürat və hissiyyatını ona izhar etmək istəyir. O biri tərəfdən Məclisi-Məbusan binasına, onun üzərində yellənməkdə olan milli bayraqlara baxdıqda şad və digər tərəfdən yaxılmış və ataşlərin tüstüsündən qara geyinmiş olan "İsmailiyyə" binasına, onun üzərində "Müsavat" firqəsi tərəfindən taxılmış olan milli bayraqlara baxır, qəmgin olur, olursa da fəqət, birinci hissi ikincisinə qalib gəlir, ümidini möhkəm və binanın üzərində olan ayələrə baxaraq onlara əməl edəcəyini kəndisinə vəd edir. "Müsavat" firqəsinin həman möhtəşəm binanı unutmayıb üzərinə bayraq taxması şayani-təqdirdir [təqdirəlayiqdir]. Çünki o, bununla "Azərbaycan istiqlaliyyəti" şüarını əfkar və ənzari-ammə [ictimaiyyətin düşüncəsinə və nəzərinə] elan etmiş olduğu binasını unutmayıb, bəlkə daima ehtiramını saxlayaraq tezliklə onun təmiri məqsədində olduğunu göstərmişdir.

Məclis binası qarşısında kürsü qoyulub "Müsavat" firqəsi tərəfindən Qənizadə bir nitq irad edərək [söyləyərək] hürriyyət və inqilabın tarixi ilə camaatı aşina edərək Azərbaycan istiqlaliyyətinin müdafiəsi və onun möhkəmləşməsinə camaatı dəvət etdi. Bundan sonra Rza Zaki əfəndi, Rəhim Vəkilov və qeyriləri birər nitq irad edərək həmin yövmi-ali [böyük gün] münasibətilə camaatı və Məclisi-Məbusanı təbrik etdilər.

Camaat Məhəmməd Əmin Rəsulzadəni istəyir, alqışlayır, çağırır. Nəhayət, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə gəlir, kürsiyi-xitabətə çıxır. Camaat onu gördükdə gurultulu alqışlar qopur, musiqi çalır, bir neçə dəqiqə natiqə söyləməyə imkan verilməyir. Nəhayət, Rəsulzadə cənabları fəsih və bəliğ bir nitq irad edərək ələlümum inqilab və onun cərəyanları haqqında müfəssəl və ətraflı surətdə olaraq məlumat verir. İki sənə zərfində inqilabın keçirmiş olduğu böhran və keşməkeşlərini te'dad edərək [sadalayaraq] millətlərin istiqlaliyyəti və onun əsasından bəhs etdi. Rusiya istibdadının boyunduruğu altında əzilib yuvarlanan müxtəlif millətlər cümləsində Azərbaycan türklərinin dəxi haqqi-istiqlaliyyətə nail olduqlarını və bu hüququn şərt-şürutsuz [qeydsiz-şərtsiz] olaraq qəbulunu cahan demokratiyası və füqəra camaatından tələb etdi və göstərdi ki, bu hüquq, hamısından əvvəl həman füqəra camaatındır. Burada natiq əfəndi gənclərə müraciətən Azərbaycan istiqlaliyyəti böyüklər tərəfindən qəbul və alınıbsa da onun hifzi atiyə müteəlliq [gələcək nəslə məxsus] olub, bundan dəxi onlara qismət olacağını bəyanla müdafiəsini onlara tapşırdı və "Var olsun Azərbaycan" dedi.

Natiq əfəndi nitqi əsnasında dəfəatla [dəfələrlə] alqışlanıb və musiqi çalınırdı.

Bədəhu [sonra] Məclisi-Məbusan rəisi doktor Həsən bəy Ağayev, Maarif naziri Nəsib bəy Yusifbəyli əfəndilər birər nitq irad edərək "Hürriyyət bayramı" və Azərbaycan istiqlaliyyətinin bəhslə camaatı onun müdafiə və daima parlamasına dəvət etdilər.

Bədəhu, natiqlərdən Piri əfəndi Mürsəlzadə, [Rza bəy] Qaraşarov, Salman bəy Məlik-Yeqanov, Cabbarzadə, Abbasqulu Kazımzadə, Krım məbusu Faiq əfəndi, Tatar nümayəndəsi, məşhur şair Salman Əsgər oğlu "Mümtaz", Lənkəran nümayəndəsi Teymur bəy Bayramalibəyov qayət hərarətli nitqlər irad edərək inqilabın tarixindən və Azərbaycanın istiqlaliyyəti uğrunda göstərilən fədakarlıqdan bəhs edərək camaatı müdafiəyə dəvət etdilər.

Buradan camaat "Raboçi klub"un [Fəhlə klubunun] zalına dolub, orada Abbasqulu Kazımzadənin sədarəti altında böyük və təntənəli surətdə bir mitinq vaqe oldu. Mitinqdə sədr cənabları əvvəlcə inqilabın tarixindən bəhs edib Azərbaycan istiqlaliyyəti barəsində danışdı. Onun müdafiəsinə əmələləri dəvət etdi. Bədəhu [sonra] Dağıstan nümayəndəsi Davud əfəndi Dağıstan əhvalı barəsində məlumat verib camaatı ona köməyə dəvət etdi. Bundan sonra Həmkarlar İttifaqı nümayəndəsi Bisuk müsəlman əmələlərini təbrik edib onları ittihada [birliyə] dəvət etdi. Piri əfəndi Mürsəlzadə, Məhəmməd Əli Rəsulzadə, Əli Yusif, Əliheydər Qarayev, Məlik-Yeqanov və qeyriləri birər nitq irad edərək əmələləri təbriklə, onlara mütəəlliq [məxsus] olan Azərbaycan istiqlalının müdafiəsini onlara tapşırdılar.

Natiqlərdən sonra Şimali Qafqaz nümayəndəsi olan bir inquş Azərbaycan əmələlərini təbrik edərək Şimali Qafqaziyada hal-hazırda çarpışmaqda olan kiçik inquş millətinin halını təsvir ilə köməyə dəvət etdi. Məclis tərəfindən Piri Mürsəlzadə məzkur [deyilən] nümayəndəyə təşəkkür izhar edərək, Azərbaycan demokratiyasının şimali qafqaziyalı qardaşlarını heç unutmayaraq həmin müharibədə var qüvvəsi ilə onlara kömək edəcəyini və meydani-müharibədə onlarla bərabər öz qanını axıdacağını bəyan etdi.

Nəhayət, Məclis müttəfiqülqövl [yekdil] olaraq zeyldəki [aşağıdakı] qətnaməni qəbul etdi:

"Biçiz [yoxsul] Azərbaycan-türk demokratiyası (füqəra camaatı) "Hürriyyət bayramı" münasibətilə vaqe olmuş mitinqimizdə əhvali-hazirəni müzakirə edərək zeyldəki qətnaməni qəbul etdik:

Azərbaycan Məclisi-Məbusanına öz etimadımızı bəyan edərək tezliklə demokratik üsulu ilə Azərbaycan Məclisi-Müəssisanının dəvətini rica ediriz. Gürcüstan Məclisi-Müəssisanı rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] olduğundan oraya təbrik teleqrafı göndərib və Axıska müsəlmanlarının hüququna təcavüz edilməsi əleyhinə protesto edərək onların istiqlaliyyəti verilməsi və onlara edilən hücuma kənar qüvvənin kömək etməməsi tələb edilsin. Dağıstan demokratiyası üzərinə hücum edən qara qüvvənin, Denikin və Lyaxov ordusunun Dağıstan torpağına keçməsi əleyhinə Müttəfiqlər komandanlığı hüzurunda protesto edilsin və Azərbaycan Hökumətindən tezliklə Dağıstana kömək etmək üçün ciddi tədbirlər ittixaz etməsi [tədbirlər görməsi] tələb edilsin. Gürcüstan, Ermənistan və başqa Qafqaziya hökumətlərinə və onların demokratiyasına müraciətlə Dağıstan Cümhuriyyətinə köməyə dəvət edilsin."

Bundan sonra, sədr cənabları nəhayət atəşin bir nitq irad edərək məclis xitam bulur.

ADİLİN VƏFATI

Mart hadiseyi-əliməsində [kədərli Mart hadisələrində] son dərəcə mətanət və mərdanəliyi ilə məşhur olmuş Kürdəxanı kəndi əhli Adil əfəndi tif xəstəliyindən naxoşlayıb və srağagün şəhər xəstəxanasında vəfat etmişdir. Mərhum, Mart müharibəsində böyük bir qəhrəmanlıq göstərib dənizdəki hərbi gəmilərdən atılan toplara, çahar ətrafdan [dörd tərəfdən] yağış kimi yağan pulemyot və tüfəng güllələrinə qarşı cansiparanə bir surətdə müqavimət göstərərək, miqdarca çox və nəhayətdə qəvi [güclü] düşmənlə çarpışmış və bu dərəcə qəhrəmanlığı sayəsində şəhərin bir hissəsini müdafiə və mühafizə etməklə bir çoxlarının ailəsinin irz və namusunun təcavüz olunmasına imkan verməmişdir. Mərhumun böylə bir surətdə müqabilə və müdaviməti [dözümlülüyü] hər kəsi heyrətə gətirir, onun qüvvəsinə sənaxan olmağa [dua etməyə] məcbur edirdi. Onun "səngəri" "uşkola" adı ilə məruf olmuşdu [tanınırdı]. Mərhumun üç gün ərzində göstərmiş olduğu cəsarət və fədakarlığını Bakı müsəlman əhalisi unutmaz və göstərdiyi xidmət, ifa etmiş olduğu vəzifəsi əvəzində ona rəhmət oxuyar zənnindəyiz. Allah-taala rəhmət eyləsin.

Piri [Mürsəlzadə]

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Tətil gözlənir

Martın 11-ində Fəhlə Konfransının təcili iclası vaqe olmuşdur. Fəhlə nümayəndələrindən başqa iclasa heç kəs buraxılmamışdır. İclasda Fəhlə Konfransı ilə general Tomson arasında olan müzakirata [müzakirələrə] baxılmışdır. Fəhlə rayonları nümayəndələri hamısı tətilin əleyhinə olmuşlardır. Çünki fəhlələr tətilin xələldar ediləcəyini [pozulacağını] yəqin etmişlərdir. Müsəlman fəhlələri tətilin əleyhinə olub qəti surətdə iştirak etməyəcəklərini bildirmişlərdir. İclasda tətil əleyhinə qərarlar çıxarılmışdır. Axırıncı xəbərlərə görə, Fəhlə Konfransı "axırıncı qalibiyyətə qədər" şüarı ilə vaxtsız siyasi tətil elan etməyi qərara almışdır. Tətilin nə zaman başlanıb nə vaxt qurtaracağını təzə intixab olunan [seçilən] konfrans heyəti-rəyasəti [konfransın rəyasət heyəti] elan edəcəkdir. "Müsavat" firqəsindən başqa hamı firqələr, hətta daşnaklar da tətil elan edilməsi tərəfdarıdırlar.

Tapılıb

Bumajnik [portmanat] içində pul və pasport. Sahibindən xahiş olunur Bazarnı küçə 76 nömrəli Hüseynqulu Quliyevin dükanında müraciət etsin Ağaməhəmməd İbrahimzadəyə.

Türkcə yeni məcmuə

Bu gün Xəzər Müstəhlikin İttifaqı "Kooperasiya" tərəfindən nəşr olunan "Zəhmət həyatı" nam [adlı] türk məcmuəsinin birinci nömrəsi çıxmışdır.

Böyük oğurluq

Əliəkbər Xaliqov nam bir zat [adlı bir şəxs] idarəmizə xəbər verir ki, bir neçə gün əvvəl bir uşaq gəlib heç kəsi olmadığını bildirərək bir kömək istəmişdir. Əliəkbər, uşağı xidmət üçün evinə aparır. Dörd-beş gün evdə qaldıqdan sonra uşaq evdən bir kassa götürüb qaçmışdır. Kassada 60-70 min manatlıq qızıl əşya, bir neçə ev, dükan və neft yeri qəbaləsi [mülk sənədi] və sair sənədlər varmış. Aparılan əşyanın qiyməti təxminən yarım milyon hesab edilir. Şeylər oğurlanandan bir gün əvvəl, axşam evin qabağında yabançı bir adam gəzirmiş. Ev sahibi onu görüb nə gəzdiyini sorduqda həmin adam qaçmışdır. Son zamanlar böylə şeylər tez-tez ittifaq düşdüyündən mal sahibi güman edir ki, şəhərdə bir dolandırıcı dəstəsi var ki, böylə uşaqları o bəhanə ilə evlərə nökər verərək sonra əşya oğurladır.

Tağıyev fabrikasında

Fevralın 28-ində Tağıyev fabrikası əmələ şurasının iclası vaqe olmuşdur. İclasda 1500-dən ziyadə müsəlman və rus iştirak etmişlərdir. Bu iclasda birinci dəfə müsəlman fəhlə arvadları da isbati-vücud [iştirak] etmişlərdir. Tağıyev fabrikasının Kəsbkarlar İttifaqı "Hümmət" firqəsi nümayəndəsi [Əliheydər] Qarayevi bu iclasa dəvət etmişdi. Ruznameyi-müzakiratda [müzakirə gündəliyində] Tağıyev fabrikası ştatının azalması məsələsi idi. Müsəlman arvad fəhlələrindən birisi öz yoldaşları namından [adından] izhar etmişdir ki, onlar gündə 8 manata işə qəbul edilmişlərdir. Bu az məvaciblə onlar bir tövrlə öz uşaqlarını saxlayırdılar. İndi isə onları işdən kənar edib küçəyə salırlar. Məzkurə [adı çəkilən qadın] onların bu haldan xilas edilməsi xahişində bulunmuşdur. Sonra Kəsbkarlar İttifaqının katibi danışıb fəhlələri işdən xəbərdar etməklə bərabər, öz sinfi mənafelərini müdafiə etməkdən ötrü İttifaq ətrafında birləşmək təklifində bulunmuşdur. Sonra katib ştat azalmasının fabrika müdiri tərəfindən qəbul edilməməsini və onları qəbul etməyə ixtiyarı olmadığını göstərib fəhlələrə haqq-hesab üçün almaq təklifini etmişdir. Uzun müzakiratdan sonra haqq-hesab alınmaması qərar qoyulmuşdur. Sonra Petrovskdan fabrikaya material gətirməkdən ötrü nümayəndələr intixab edilmişdir [seçilmişdir].

AZƏRBAYCANDA

Lənkəranda

* Kanuni-saninin [yanvarın] 23-də Böyük Bazarda erməni saldatları tərəfindən gecə saat 12 radələrində Məşhədi İbrahim Səmədovun dükanını sındırıb giriblər. Onun baqqal şeylərini – kişmiş, qənd, çay, yağ və qeyri nə qədər var isə götürüb aparıblar. Xəsarət 15 min manata baliğdir [çatır].

* Kanuni-saninin 25-də Gilək məhəllədə gecə saat 11-də əsgərlər tərəfindən Mirmehdi Quliyevin dükanını sındırıb, onun baqqal şeylərini aparıblar. Zərər 15 min manatdır.

* Kanuni-saninin 28-də Gilək məhəllədə, gecə saat 12 radələrində Məşhədi Cəbrayıl Abbasəliyevin dükanını yarıb giriblər. Onun arşın malını və baqqal şeylərini götürüb aparıblar. 18 min manatadək zərər vurub gediblər.

T. Bayraməlibəyzadə

Qazaxdan

Keçən fevralın 24-də Ağdamda müsri [yoluxucu] xəstəlikdən vəfat edən general Süleyman bəy Əfəndizadənin vəfatı xəbəri, cümləni [hamını] məhzun və qəmgin eylədi. Müstəqil Azərbaycanın bu böhran və təhlükə içində yaşadığı əsnada, onun fəal, millətpərəst, kargüzar [işgüzar] adamlara ehtiyacı olduğu halda, Süleyman bəy kimi hərbi işlərdə bacarıqlı və təcrübəli, az sözlü, çox işli, hünərmənd və sahibi-tədbir [tədbirli; uzaqgörən] bir şəxsin vəfatı böyük ziyan və tələfat növündəndir.

Mərhumun tabutu Ağstafa mövqifinə [stansiyasına] gəlməzdən müqəddəm [qabaq] oraya Qazaxdan, Dağ Kəsəməndən bir çox adam yığılmışdı. Saat 2-də nəşi gətirən qatar mövqifdə dayandı. Mərhumun nəşi ilə bərabər, onun xatunu və əqrəbalarından bir neçələri gəldilər. Burada Qazax əhalisi tərəfindən darülmü-əllimin [seminariya] müdiri F. Köçərli cənabları Süleyman bəyin xatunu Laləndər xanıma sərsəlaməti [başsağlığı] verib mərhumun yalnız onun əlindən deyil, ümumi Azərbaycanın əlindən getməsini məəttəəssüf [təəssüflə] izhar eylədi.

Dağ Kəsəməndə milli əsgərlərimizdən bir bölük mərhumun təşyeyi-cənazəsinə [cənazəsinin yola salınmasına] qoşulub onun haqqında ehtirамati-hərbiyyəni layiqincə yerinə yetirdi. Dağ Kəsəmən qəbristanlığında möhtərəm Mustafa əfəndi mərhumun namazını qılıb, onun fəzail [fəzilətləri] və millət uğrunda göstərdiyi fədakarlıqdan söyləyib, hazirunu [orada iştirak edənləri] onun məğfirəti [bağışlanması] üçün dua oxumağa dəvət eylədi. Qəbir üstündə qəbləzdəfn [dəfindən qabaq] F. Köçərli mütəəssiranə [təsirli] bir nitq söyləyib cümləni dağdar etdi [hamının ürəyini dağladı] və qəlblərdə yatmış hissləri oyatdı. Əsgərlərə xitabən bunu dəxi əlavə etdi ki:

"Əgər istəyirsiniz ki, Süleyman bəyin ruhu sizdən şad olsun, onun əsgərlikdə göstərdiyi səbat və mətanəti-qəlbi özünüz üçün sərməşq [örnək] edib məqami-zərurətdə vətənin hifz və asayişi yolunda sinənizi sipər edin. Qoymayınız ki, düşmən vətənin müqəddəs torpağını tapdalayıb, irz və namusunuza toxunsun!"

Köçərli cənablarından sonra bir neçə söz, mərhumun keçən hürriyyət zamanında Gəncədə göstərdiyi hünərlərdən Məhəmməd əfəndi Yaqubzadə söylədi. Mərhumun cəsədi qəbirə qoyulduqda böyük hərbi ayinə müvafiq üç dəfə atəş açdı. Qazax uyezdinin rəisi İsfəndiyar bəy Muradzadə Süleyman bəyin təşyeyi-cənazəsi ehtiramlı olması yolunda lazımeyi-səy və ehtimamı müzayiqə etməmişdir [lazımi səy və qayğını əsirgəməmişdir]. Qazax şəhərinin əyan və əşrafı, sahibmənsəbləri və sair möhtərəm şəxslər hazır idi. Camaat qəbiristandan qayıdıb mərhumun xatununa sərsəlamət verib dağıldılar.

Bəyani-həqiqət

Mötəbər "Əkinçi və fəhlə" qəzetəsinin 23-cü nömrəsində "H. H." imzasında bir zat məhəllindən yazılan bir məktub üzərinə Salyanın keçirmiş olduğu və şimdiki əhvalı haqqında kəndi vüqufu [bildikləri] daxilində olaraq məlumat vermişdir.

Mümaileyh [adı çəkilən] əfəndi əhvalı kəndisi bildiyi vəch üzrə təsvir edərək, Salyan qəzası qaimməqamının [qəza rəisinin] haqsızlıqlarından birər-birər yazaraq durduqdan sonra, bənam üləmamızdan [tanınmış alimlərimizdən] Ağa Seyid Əşrəf ağa cənablarını dəxi qaimməqama şərik göstərmək istəmişdir.

Biz məqalə sahibi əfəndinin doğru həqiqətlərə ədavəti-zatiyyədən təvəllüd edən bir qərəzi-şəxsi [şəxsi düşmənçilikdən irəli gələn bir şəxsi qərəzlik] qataraq nəşr və buna da qəzetə idarəsini şərik etdirmək istəməsindən, doğrusu, vicdanən acıdıq. Zatən ictimai qüsurumuzun birisi də budur. Binaənileyh [ona görə], əvvəla bu əfəndiyə demək istərdik ki, islahı məmul olan [arzuedilən] bir məsələyi-ictimaiyyəyə dair fikir yürütdüyü zaman şəxsiyyata əbədən yol verməməli, xüsusiyyata toxunulmamalıdır. Zira ümumiyyata aid məsələlərə xüsusiyyat qarışıldığı zaman əfkari-ümumiyyədə [ictimai fikirdə] sui-təsirdən maəda [özgə] heç bir şeyin hüsula gəlməyəcəyi varəsteyi-izahdır [izaha ehtiyacı olmayacaq qədər aydındır]. Baxüsus ki, şu xüsusiyyat əsl və fəslsiz olmuş olsun [doğru olmasın].

Saniyən [ikincisi], Rusiya inqilabikə-biri [böyük inqilabı] və baxüsus Bakı qanlı Mart faciəsindən şimdiyə qədər Ağa Seyid Əşrəf ağa cənablarının Salyan və ətrafına göstərdiyi xidəmatı [xidmətləri], ibraz etdiyi qeyrəti ləyühsa [saysız-hesabsız, çox] olaraq xatir və xəyallardan unudulmayacaq bir dərəcəyə varmışdır. Mart hadisəsindən sonra bütün siyasi və ictimai ümurunu [işlərini] müşarünileyh [adı çəkilən] ağanın əlinə tövdi qılan [tapşıran] əhalimiz pək əla anlayırlar ki, islam sakin olduğu [müsəlmanların yaşadığı] hər bir tərəfdən ah və əninlər [nalələr], fəryad və vaveylalar qopduğu zaman Ağa Seyid Əşrəf cənablarının ağıl və məntiq dairəsində olan siyasəti, xətti-hərəkəti, daha doğrusu politikası olmasaydı, şübhəsiz Salyan və ətrafı da sair islam ölkələri kimi məhv olmaq dərəcəsinə gələcəkdi. Bunu inkar edən kordur, qərəz əmasıdır [qərəzli olaraq görmək istəmir].

Bu sözləri isbat üçün bizdən dəlil istənilərsə, o halda müddəamızı isbata yetirəcək dəlaili-müsbətə [sübut olunmuş dəlillər] gətirməyə hazırız.

İştə "H. H." əfəndi, bu babdakı yazılarının qərəzindən doğmuş bir əhvaldan və yaxud lazımi məlumatı əldə edəmmədiyindən irəli gəldiyini ərzlə bu xüsusda müxtəsər də olsa bəyani-həqiqət etməyi vicdanən hiss etdik.

Salyan: İskəndərzadə

GÜRCÜSTANDA

Gürcüstan Məclisi-Müəssisanı

Rusiya inqilabının bayramı günü, martın 12-sində Gürcüstan Məclisi-Müəssisanın rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] təyin edilmişdir.

Poçta markaları

Bu axır vaxt Gürcüstanda poçta markası azaldığından və Rusiyanın bir para yerlərində markalar ləğv edildiyindən Gürcüstan Hökuməti Maliyyə nazirinə təzə şəkildə hər cür markalar buraxılmasını həvalə etmişdir.

ERMƏNİSTANDA

Ermənistanın azuqə məsələsi xeyli fəna bir haldadır. Ətin girvənkəsi 7 manat, çörək 8 manatdır. Düyü 12 manat. Yeməyə başqa şey yoxdur. Nə Qarsdan və nə Şərur mahalından heç bir şey gəlməyir. Yüzlərcə adamlar acından həlak olmaqdadır.

Ermənistan siyasi nümayəndəsi

Gürcüstan Hökuməti, Yevanqulovun Gürcüstan Hökuməti nəzdində siyasi nümayəndə təyin edilməsinə razılıq vermişdir.

TEATRO VƏ MUSİQİ

Opera və operet repertuarımıza bir əsər dəxi daxil olmaqla kiçik repertuarımız bir dərəcə qədər böyüdü. Bu əsər, "Şah İsmayıl" operasıdır ki, musiqi həvəskarlarımızdan Hacıbəyli müdiriyyətinin dirijoru Müslüm bəy Maqomayev cənabları tərəfindən yazılmışdır.

Bizi maraqlandıran operanın sujesindən artıq, onun musiqisi idi. Yəni güftəsindən [sözlərindən] artıq, bəstəsi idi. Bu xüsusda onu deyə bilərik ki, Müslüm bəyin bu operası dəxi bizdə indiyə qədər mövcud olan operalar səpkində yazılıb musiqisinin böyük qismini tar çalır. Orkestr isə aralarda çalınıb, tara bəstəkarın istədiyi tonu verir. Bu səbəbdəndir ki, mövcud operalarımızdan "Əsli və Kərəm" və "Şah Abbas" kimi, bu "Şah İsmayıl" dəxi bəstəsi cəhətindən bəstəkarın tamamilə təsnifi olmayıb, sujesinin mühüm qismi bizdə mövcud olan "Segah", "Şikəstə", "Bayatı-Şiraz" və sair dəstgahlarla keçir.

Operalarmızı bu səpkidə yazmaq məcburiyyəti bəstəkarlarımızın tam bir musiqi hekayəsi meydana çıxarmağa müqtədir olmadıqlarına dəlalət deyildir. Bəlkə, camaatımızı yeni üsuli-musiqiyə öyrəşdirmək üçün anladığı musiqi dərəcələrindən başlayıb, yavaş-yavaş musiqi tərəqqisi yolunda tədriclə irəli tərəfə qədəm atmaq üsuluna tabe olmaq arzusundan irəli gələn keyfiyyətdir.

"Şah İsmayıl" operasında tam bir musiqi hissəsi olaraq balet vardı ki, həm havası və həm də ahəngi-orkestrəsi çox xoşumuza gəldi və Müslüm bəyin bir musiqinəvis [bəstəkar] sifəti ilə gələcəkdə böyük məharətlər göstərə biləcək istedadını aşkar etməklə bizi xoşhal etdi. Bu xüsusda kəndisinə müvəffəqiyyət diləriz.

Mizrab

—

Bu gün, martın 14-ündə axşam Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən Hökumət Teatrosunda müdiriyyət artis-kalarından Sürəyya xanım [və] Tanailidinin şərəfinə olaraq təntənəli bir surətdə "Arşın mal alan" operettası mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Sultan bəyin rolunu Ələkbər Hüseynzadə, Əsgər – Sarablı, Süleyman – Xəlil Hüseynov, Gülçöhrə – Y[eva] Olenskaya, Asya Sürəyya xanım, Telli Tanailidi, Vəli – Rza Darablı ifa edəcəklərdir. Musiqi dəstəsi Üzeyir bəyin təhti-idarəsində olacaqdır. Tamaşa axşam saat 8-in yarısında başlanacaqdır. Biletlər teatronun kassasında satılmaqdadır.

İDARƏDƏN CAVABLAR

"Bir Çəmbərəkəndli" əfəndiyə: Türklər şəhərimizdə olarkən qətl və qarətdən və yersiz, mənasız atışmalardan asudə idik. Bu doğrudur. Parlaman əzalarından [üzvlərindən] [Səməd ağa] Ağamalıoğlu cənabları bizim hökuməti tənqid edərkən, "Siz türklərdən adət öyrəndiniz" deyə hökuməti danlayırdı. Amma haqqı yox idi. Çünki əgər hökumətimiz türklərdən adət öyrənmiş olsaydı, şəhərimizdə nə adam öldürmək olardı, nə də bimənzmun atışmalar. Qiymətlərin bahalanmasına qaldıqda, bu xüsusda cəbr və məcburiyyətlə iş görmək olmaz. Çünki qiymət bahalanmasının başqa səbəbləri var ki, o səbəbləri rəf etmək [aradan qaldırmaq] dəxi əlbəttə ən əvvəl Hökumətin borcudur.

Məhəmməd Babazadə əfəndiyə: Salyandan İskəndərzadə əfəndinin yazdıqlarını oxudunuz, zənn edirəm.

Qulaməliyev Kərim Hacı Həsən oğlu əfəndi ilə mühacir M. K. əfəndiyə və hamıya: Məqalələri mürəkkəblə kağızın ancaq bir üzündə yazmazsanız çap edilməz.

Əsədulla Məhəmmədzadə əfəndiyə: Ticarət Nəzarətindən etdiyiniz şikayətlərin içində öylə şeylər var ki, onu yazmaqdan əvvəl sizin idarəyə tanınmış bir adam olmağınız icab edir. İstəsəniz idarəmizə təşrif gətiriniz.

"Tiflisli" əfəndiyə: Yeni hadisat ilə əlaqədar olan bir taqım səbəblərə görə məqalənizi hələlik saxladıq.

İANƏ

Təvəqqe edirik, Balaxanıda olan ordubadlıların bu mühəqqər [çox kiçik] ianəsini qəbul ilə qaçqınlara sərf olunmaq üzrə məhəlli-aidinə yetirəsiniz.

Hüseyn Kərbəlayı Oruc oğlu

İanə verənlərin adları:

Məşhədi Hüseyn Məşhədi Qənbər oğlu 3 manat; Bayramqulu Məşhədi Rza oğlu 3 manat; Cəfər Məşhədi Ramazan oğlu 3 manat; Ağarza Əliyev 3 manat; Fərhad Kərbəlayı Ağa oğlu 5 manat; Baba Məhəmməd oğlu 50 qəpik; Bağır Cabbar oğlu 50 qəpik; Hüseyn Məşhədi Qulam oğlu 2 manat; Əliyar Kərbəlayı Təhməz oğlu 3 manat; Cabbar Salman oğlu 3 manat; Əbülfəz Əli oğlu 5 manat; Əliəkbər Məşhədi Qənbər oğlu 5 manat; Həsən Məşhədi Fətəli oğlu 5 manat; Ramazan Heydər oğlu 5 manat; Məşhədi Mikayıl Hüseyn oğlu 4 manat; Mənaf Haşim oğlu 5 manat; Məşhədi Qasım Şikar oğlu 5 manat; Mirzə Məcid Hacıyev 5 manat; Mustafa Məhəmmədcəfər oğlu 5 manat; Əziz Yusifzadə 3 manat; Hüseyn Kərbəlayi Oruc [oğlu] 3 manat.

Cümlətanı 81 manat 50 qəpik.

ELANLAR

Doktor
Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmraza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Arvad həkimi Y. A. Qirişqori

Knyaz Kropotkin namına olan sabiq Xarkov uşaq xəstəxanasının müdirinin müavini daxiliyyə və uşaq xəstəliklərini qəbul edir hər gün səhər saat 11-dən 1-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Cümə günləri fəqirləri pulsuz qəqbul edir. Ünvan: Spasski küçə nömrə 33, Kamenisti küçənin küncündə.

5701

Doktor Şahnəzərov

Qayıdıb naxoşları qəbul edir: kif, süzənək və dəri azarlarını. Səhər saat 9-12-yə, axşam saat 4-7-yə. Armyanski küçə nömrə 3, Qubernskinin tinində.

2699

Diş həkimi
İ. S. Tarşteynbaum

Qəbul edir saat 9-2, saat 4-7.

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır.

Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında). Telefon nömrə 22-07.

2669 22-07

Diş həkimi S. M. Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir.

Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Diş həkimi M. B. Şternin

Naxoşları hər gün saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 7-yədək qəbul edir. Dişləri ağrısız çəkir. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə.

5735

Arvad diş həkimləri
Z.A.Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9-2-yə və axşam 4-7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

215

Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

5708

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

TRANSLİTERASİYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Hürriyyət gününün göstərişi

"M. Ə.": bu imza Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə məxsusdur.

Sülh ətrafında

"Metropoliten Opera Teatrı": Nyu-Yorkda əsası 1880-ci ildə qoyulmuş opera teatrı. Uzun müddət Brodveydəki binasında yerləşmişdir. Bu bina daha sonra sökülmüşdür.

"Bavariyaya ərzaq yetirmək": qəzetdə belə getmişdir: "Bavariyada ərzaq yeritmək".

"Huver": qəzetdə "Quvert" kimi getmişdir.

"Eyfel qülləsindən": qəzetdə "Eyfel qalasından" getmişdir.

"Onlar silah gücü ilə məcburiyyətlə o cür yerlərə sahib olmaq istəyib milli və tarixi şəraiti silaha tərcih verirlər.": mətnin ümumi mənasına baxdıqda, "...silahı milli və tarixi şəraitə tərcih verirlər" olmalı idi.

"A. P.": Assoşieyted pres" qəzeti nəzərdə tutulur.

Qəzetələrdən

"Z. S.": Tiflisdə 1919-1921-ci illərdə nəşr edilən "Zakavkazskoye slovo" qəzeti nəzərdə tutulur.

Lənkəran tilsimi

"Səddi-İskəndər": "Quran"a görə, İskəndər Zülqərneynin Yəcuc-Məcuc qövmü ilə mədəni qövmlər arasında inşa etdiyi sədd. Ədəbiyyatda "keçilməz, aşılmaz sədd" mənasında işlədilir.

"F. A.": bu imza Fərhad Ağazadəyə məxsusdur.

Dağıstan əhvalı

"Pşemaxo": Dağlılar Respublikasının Baş naziri Pşemaxo Kotsev nəzərdə tutulur.

Hürriyyət bayramı

"Aziatski": Bakıda, indiki Əlövsət Quliyev küçəsi.

"Vorontsovski": Bakıda, indiki İslam Səfərli küçəsi.

"Nikolayevski": Bakıda, indiki İstiqlaliyyət küçəsi.

"Müsavat firqəsi tərəfindən Qənizadə": güman ki, həkim Əbdülhəmid bəy Qənizadə nəzərdə tutulur.

"Nəhayət, Rəsulzadə cənabları fəsih və bəliğ bir nitq irad edərək ələlümum inqilab və onun cərəyanları haqqında müfəssəl və ətraflı surətdə olaraq məlumat verir.": Cümlə qəzetdə belə getmişdir: "Nəhayət, Rəsulzadə cənabları özünün fəsih və bəliğ bir nitq irad edərək ələlümum inqilab və onun cərəyanları haqqında müfəssəl və ətraflı surətdə olaraq məlumat verir."

"Teymur bəy Bayraməlibəyov": qəzetdə "Teymur bəy Atamalıbəyov" kimi getmişdir.

Azərbaycanda

"Böyük Bazar": Lənkəran şəhərinin məhəlləsi.

"möhtərəm Mustafa əfəndi": Qazax müftüsü Əfəndizadə Mustafa nəzərdə tutulur.

Teatro və musiqi

"Mizrab": bu imza Üzeyir Hacıbəyliyə məxsusdur.